

pojedinci shvataju izmenu slike istorije kao ličnu ugroženost, tj. kao dovođenje u pitanje vlastite biografije na kojoj počiva identitet, dok drugi istu izmenu shvataju kao samopotvrđivanje. Kod nacionalista je identitet borbeni pojam. U najogoljenijem obliku to je pokazao nemački fašizam. Identitet je shvaćen kao čistoća od natruha druge krvi: pojam Judenrein (čist od jevrejstva), npr. svedoči da se ne radi o pranju vodom. Pojam čistoće kao uslov identiteta je u sivoj zoni između politike, mita i religije. Kao akademska verzija reči "čistoća" nastaje pojam "identitet" (J. Ebach). Kod konzervativaca istorija je nezamisliva bez identiteta koji je manje ili više isključivo shvaćen kao "jedinstvo i čistota". Bez drugoga nema identiteta, a dosledna posledica ovog poimanja jeste isključenje drugoga. Isključenje neidentičnog pri tome se shvata kao akt čišćenja, higijene. U nacizmu su gasne komore poimane kao tuševi, prostor za čišćenje, kod etničkog nacionalizma na delu je čišćenje nacionalnog prostora od drugih nacija i sl. Ranije su nacionalistički istoričari čistili prošlost od jevrejskog i masonskog uticaja, a danas treba ukloniti mondijalizam da bi se stvorio istinski nacionalni identitet. Uvek je za identitet važna prošlost. Borba oko prave slike istorije uvek prodire u subjektivno i u toj situaciji realni argumenti teško se odvajaju od ličnih težnji za racionalizacijom. Što je spoj ličnog i grupnog identiteta osećajni, to je prerada prošlosti radikalnija. Mnogi ljudi su nakon sloma realsocijalizma imali potrebu da vlastitu životnu istoriju prevrednuju u svetlu iskustva obrta. I poslesocijalistički režimi su tražili novo istorijsko utemeljenje. Neretko su novi identiteti stvarani samo oživljavanjem starih prekomunističkih. Upadljiva je raširenost "samomitskog" preoblikovanja vlastite države, nacije ili lične biografije u "žrtvu komunizma" i s tim povezano heroiziranje otpora minulom režimu. Osveta svake žrtve je legalna, a njen identitet ne počiva na toleranciji. Obično je perspektiva žrtve praćena nekom od teorija o zaveri koje takođe prodiru u historiografiju. Teorije o zaveri su udobna redukcija složenosti, koja zamenjuje mukotrpnu i diferenciranu analizu protivrečne stvarnosti. One pružaju svetu smisao, svemu daju značaj i nalaze glavnog krivca. Teorije o zaveri (kao ekstremno selektivno viđenje istorije) uticajnije su što se ljudi osećaju bespomoćnijim prema politici.

Promena slike istorije može biti uslovljena i laganom izmenom političke kulture, što je vidljivo kod specifičnih generacijskih reakcija na neke ključne događaje (u Nemačkoj na fašizam, u Francuskoj na komunističku partiju). Pojam političke generacije sugerise da neke promene mogu nositi samo mladi sa novim iskustvom. Političke ustanove se relativno brzo menjaju, politička kultura lagano. Vrednosti se ne menjaju preko noći, često se sporo prilagođavaju novom sistemu, a nove generacije su agensi bržeg prihvatanja. Na generacijske razlike u političkim uverenjima utiču s jedne strane posledice starenja (rezultat su individualnog životnog ciklusa, stariji su rigidniji i konzervativniji), a s druge i sazrevanje same generacije. Nove političke generacije nastaju posle dramatičnih političkih zbivanja, kriza, ratova, sloma političkog ili ideološkog sistema ili zbog novog sistema obrazovanja. Na masovne promene političkih stavova, koje sobom nosi i radikalno izmenjenu viziju prošlosti, utiču i mediji. Oni ne određuju šta primaoci obaveštenja misle, nego o čemu razmišljaju. Mediji su takođe uticali na ocenu Hitlerovog režima kod Nemaca posle rata. Skrenuta je pažnja na zločine, ovi su postali okosnica ličnog viđenja fašizma, dok su druga pitanja potisnuta. Sud o fašizmu postupno se formirao više na osnovi obelodanjivanja fašističkih zločina nego na temelju vlastitog subjektivnog sećanja, tj. ličnih doživljaja 1933-45.

Na sličan način proces ukidanja tabua i starih istorijskih legendi kod poslesocijalističkih režima prati upadljiv tok stvaranja novih istorijskih mitova iako u različitim oblicima i